

Mennyit ér a Balaton? Az éghajlatváltozás társadalmi-gazdasági kockázatai a térségben

Balaton Integrációs és Fejlesztési Ügynökség

Nagy Tavaink Jövője a Klímaváltozás Idején
Tudományos előadóülés

2023. június 6., Tihany, Balatoni Limnológiai Kutatóintézet

Kutatási módszertan

Kinek mennyit? Mikor mennyit?

Köszönöm a közös gondolkodást munkatársaimnak:

Dombi Gábor, Oláh Miklós, Fekete Károly, Egerszegi Zita, Fekete-Páris Judit, Kuborczik Barbara

Mennyit érnek az ökoszisztéma szolgáltatások?

- 1) A WWF 2018. évi Élő Bolygó Jelentése: a természet nyújtotta szolgáltatások értéke **évente 125 ezer milliárd amerikai dollár**.
- 2) OECD (2019): Ecosystem services delivered by biodiversity ... Globally, these services are worth an estimated USD **125-140 trillion (US dollars) per year**, i.e. more than one and a half times the size of global GDP.

/OECD (2019), Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action, report prepared for the G7 Environment Ministers' Meeting, 5-6 May 2019/

Föld/Felszín területe 510 100 000 km²

Magyarország: 93 025 km²

BKÜ (a Balatonnal együtt): 4 480 km²

Magyarország: 22,79 mrd USD/év

BKÜ: 1,09 mrd USD/év

USD középárfolyama jelenleg 346.52 HUF (2023. június 1)

BKÜ esetében: 380,321 mrd Ft / év

/Saját feldolgozás: Egerszegi Zita, BIFÜ/

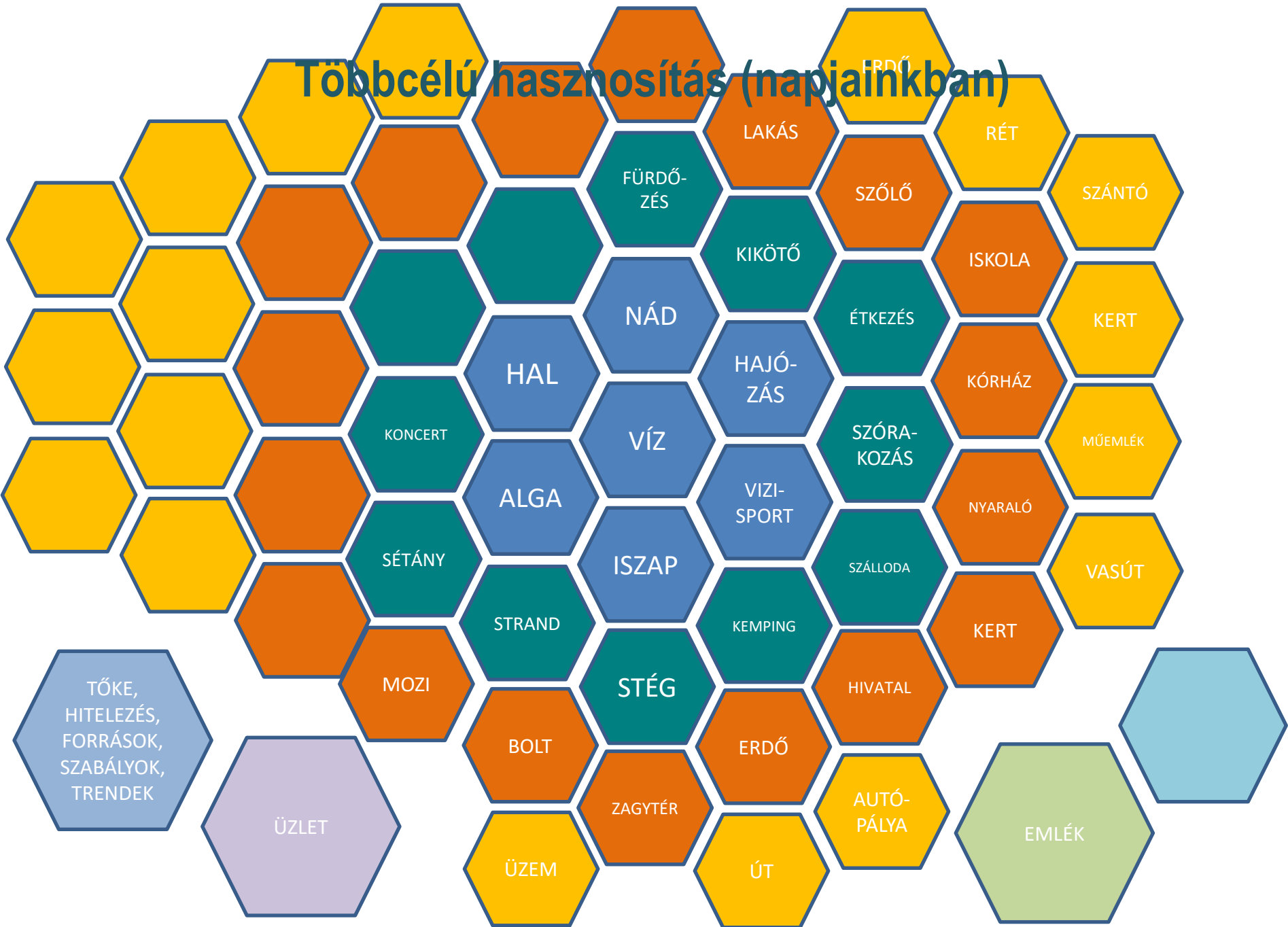
Többcélú hasznosítás (a kezdetek)

- A Balaton gazdasági értéke a szabályozás előtt különösen halászatában, a parti fenekek rétgazdálkodásában, nádasaiban állott, a modern korban mint fürdőtelepülések helye igen értékes.

- A Balaton legelsőrendű gazdasági értéke a vendégforgalomban s az ezt szolgáló fogadóintézményekben, kulturális berendezésekben és sportalkalmatosságokban rejlik. /Lukács Károly: A Balaton - Kincsestár 114. (1941)/

Többcélú hasznosítás (napjainkban)

Mire valók a területi indikátorok?

Cél: A Balaton versenyképes és fenntartható fejlesztéséhez szükséges információk döntéshozók számára is áttekinthető körének elkészítése és felhasználása

Ennek érdekében **2001.07.17-én**
a BFT létrehozta az Ügynökség balatonfüredi
kutató-elemző-döntésselőkészítő csoportját

Feladata: A BKÜ térségét egységesen kezelő gazdasági-társadalmi elemzések készítése

- » *a területi tervezés*
- » *programozás*
- » *monitoring feladatok elvégzése céljából*

A Balaton Kiemelt Térség területiségi keresztmetszete

BKÜ: 4480 km² (tófelülettel)

- 180 település
- 18 város, 162 község
- Somogy, Veszprém, Zala megye részterületei
- 273 ezer állandó lakos
- Mintegy 70 ezer üdülőingatlan
- 1,7 millió regisztrált vendég kereskedelmi és magánszállásban
- 2-2,2 millió állandó, vagy időszakos területhasználó évente

Forrás: saját feldolgozás

Területi monitoring a Balatonnál

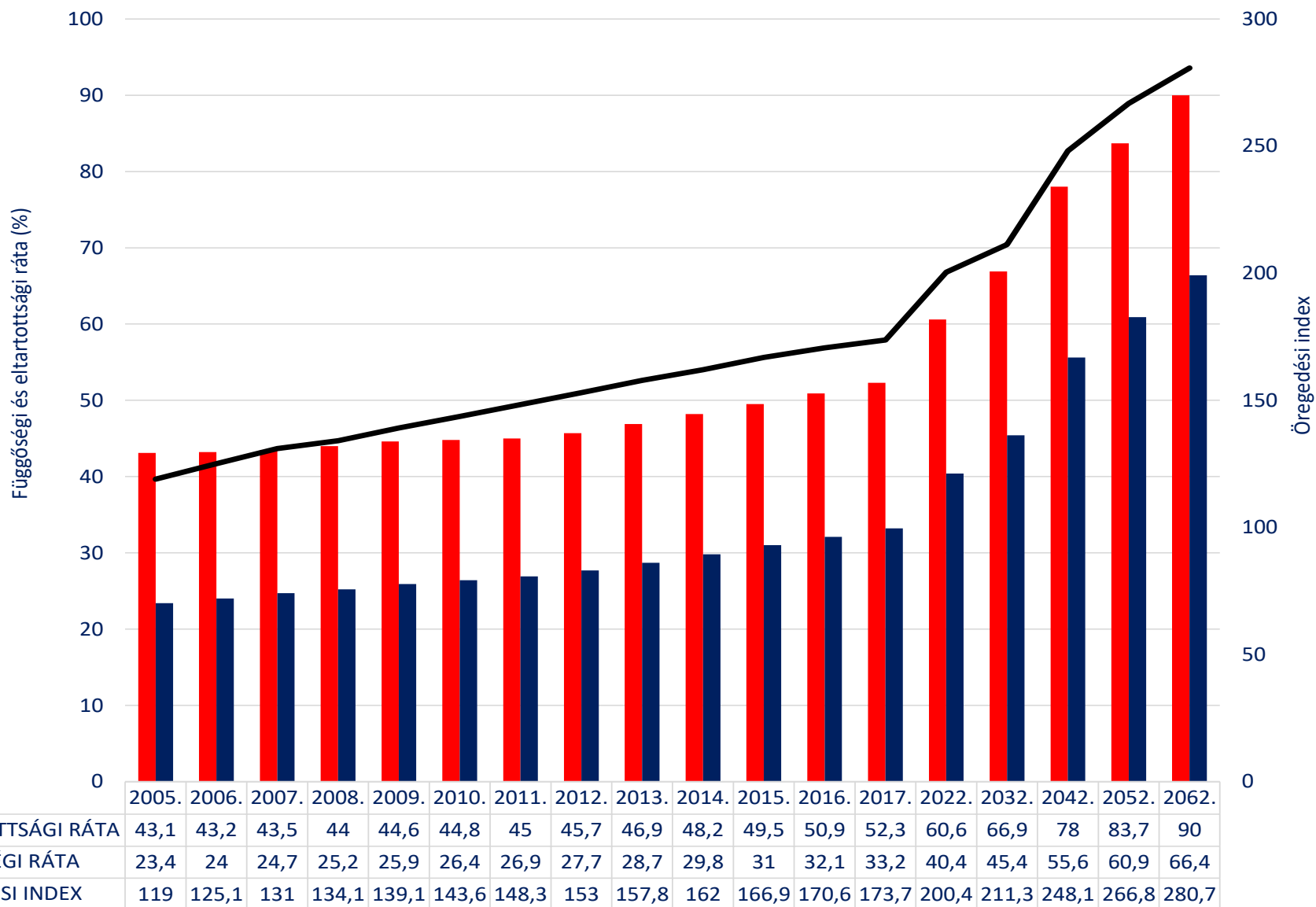

A BFT 11/2017. (03.17.) BFT határozat: az alkalmazott indikátorkataszter 91 db éves rendszerességgel, valamint 45 db további, háromévente mérendő, összesen **136 db indikátort** tartalmaz;

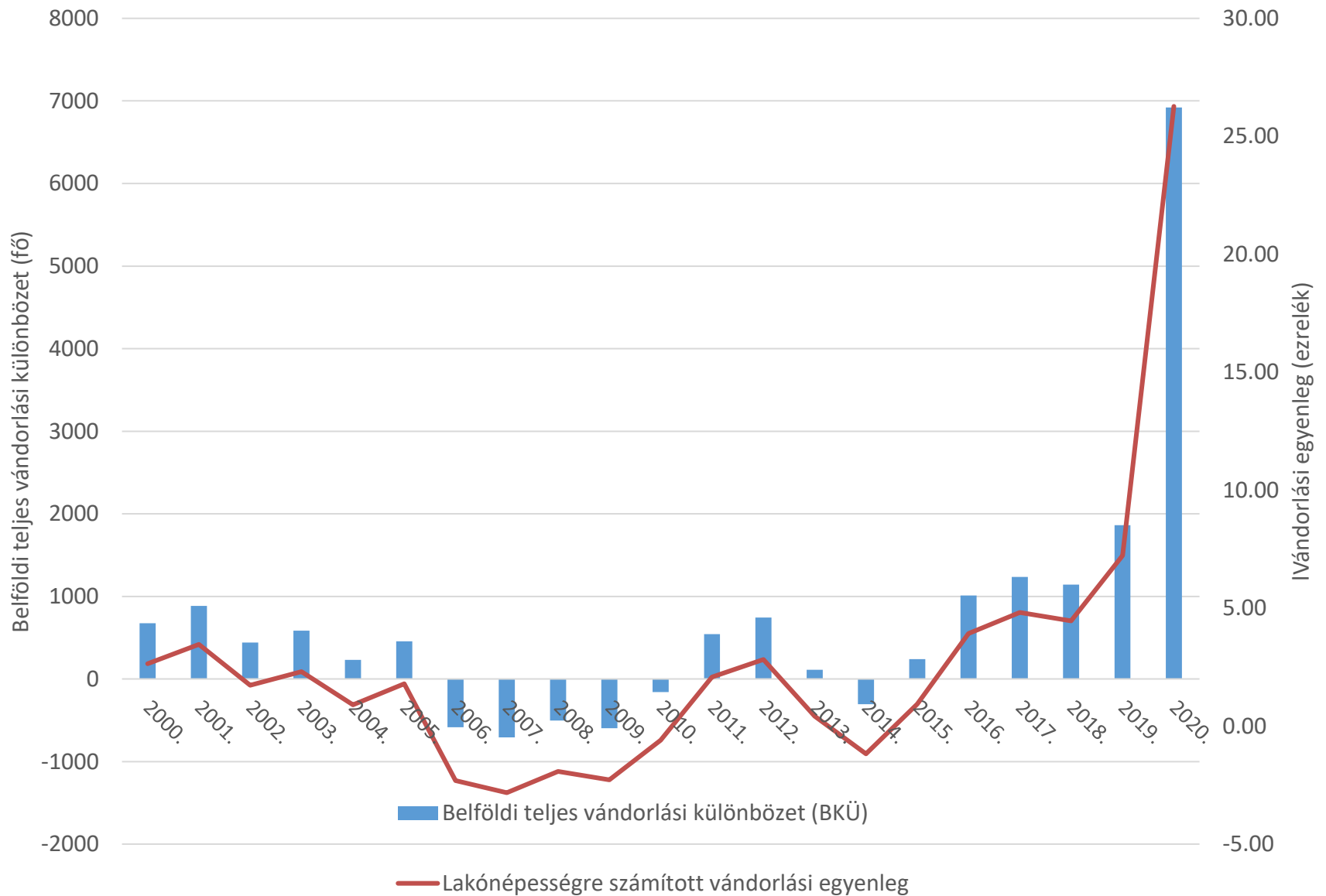
- 1/ **Forrástérkép**: a fejlesztési források kihelyezése, pályázati eredményesség (2002-)
- 2/ **A 1861/2016 sz. Kormányhatározatban** foglalt fejlesztés stratégiai célok megvalósulási folyamata
- 3/ **Demográfiai** jellemzők, társadalom
- 4/ **Turizmus**, vendégforgalom
- 5/ **Foglalkoztatás**, munkanélküliség
- 6/ **Közbiztonság**, bűnügyi helyzet
- 7/ **Lakásállomány**, lakásépítés
- 8/ **Civil aktivitás**, intézményrendszer
- 9/ **Közlekedés**
- 10/ Kommunális infrastruktúra
- 11/ **Környezet és természetvédelem**
- 12/ **Gazdaság**, gazdaságfejlesztés, települési gazdasági erő (TGE)
- 13/ **Mezőgazdaság**

Előregedő népesség, növekvő eltartottság

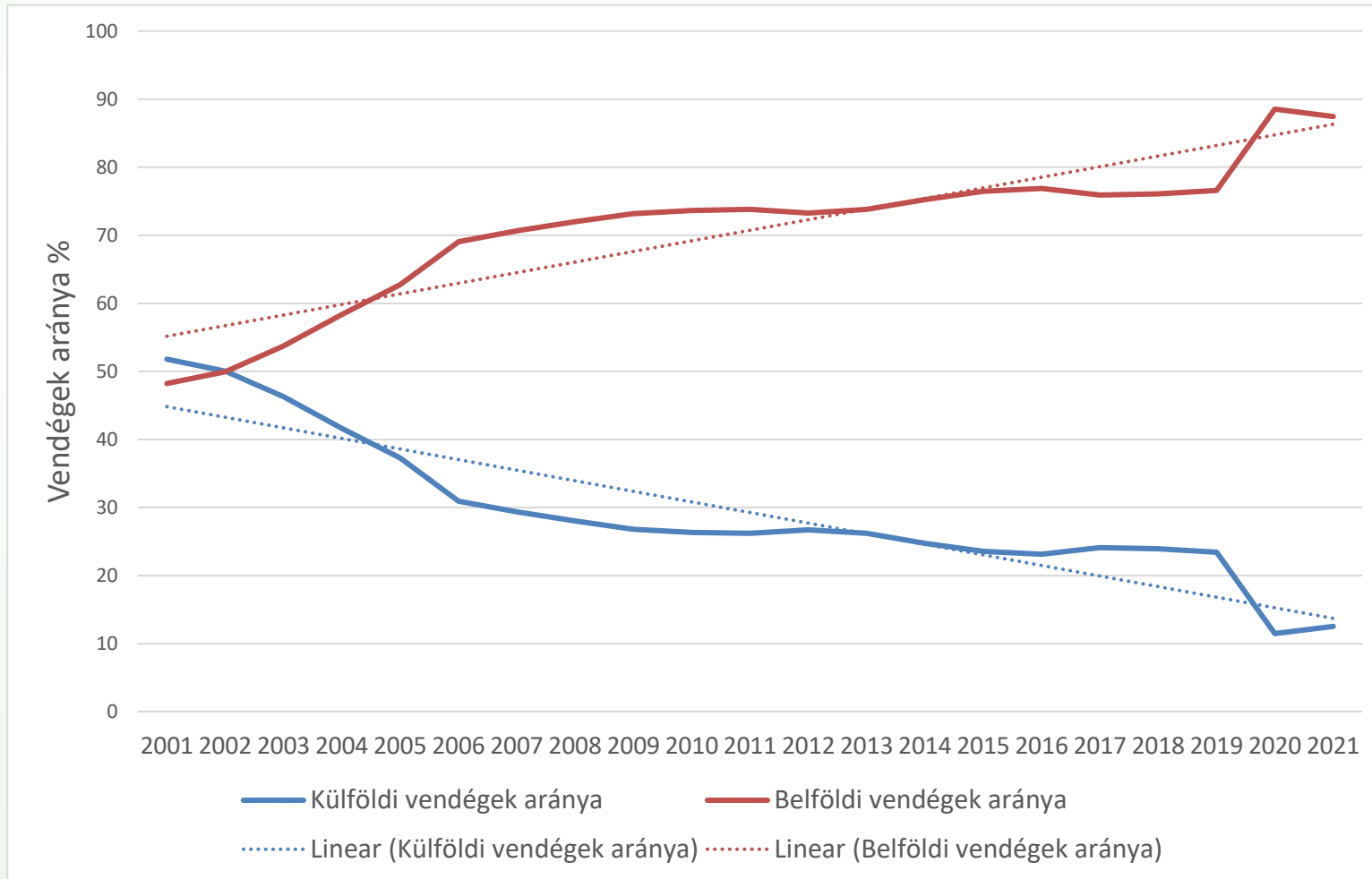
– 2062-re 184 ezer lakos! –

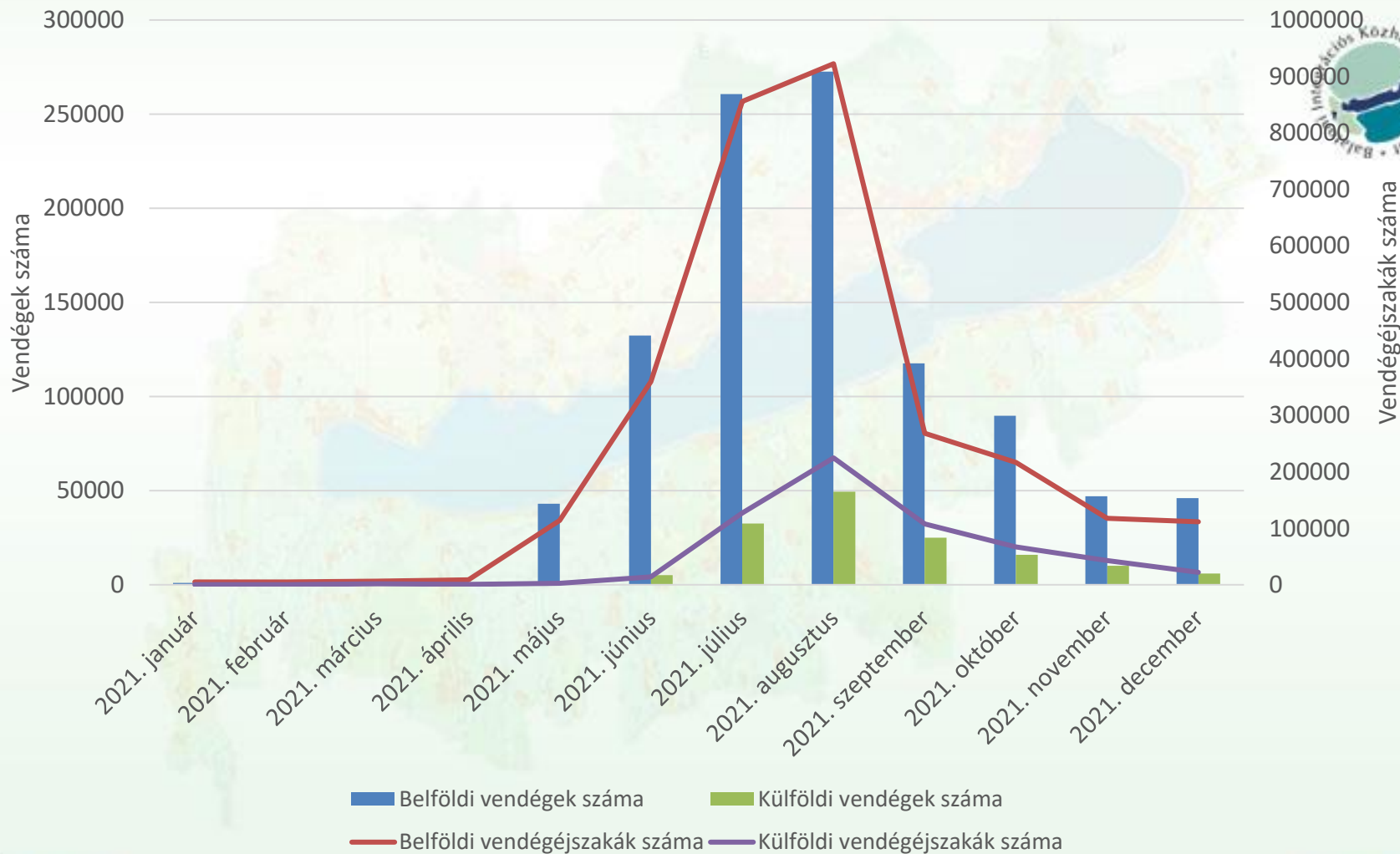
Vándorlási egyenleg (2000 – 2020)

Külföldi és belföldi vendégek arányának változása (2001 – 2021)

Külföldi és belföldi vendégszám és vendégéjszaka-szám havi megoszlása 2021-ben

Turizmus

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet az ország második legjelentősebb turisztikai desztinációja Budapest után.

*Vendégek és vendégéjszakák száma országosan, Budapesten és a Balatonnál
(2021-2022 MTÜ-KSH)*

Mutató	Vendégek száma		Vendégéjszakák száma	
	2021	2022	2021	2022
Időszak				
Ország összesen	6 518 382	10 834 248	18 199 203	27 954 834
Budapesti Turisztikai Régió	1 805 637	3 954 170	5 062 691	10 256 899
Budapest aránya az országosból	27,70%	36,50%	27,82%	36,69%
Balaton Régió	1 350 786	1 922 853	4 064 018	5 541 459
Balaton aránya az országosból	20,72%	17,75%	22,33%	19,82%

Értékleltár – Vonzerő

(a Balatontól való függés tükrében)

	FÜGGÉS / FÜGGETLENSÉG			Total
	Független	Függő	Nem eldönthető	
Épített örökség	1140	17	14	1171
Természet, táji környezet	234	68	0	302
Szellemi örökség, szellemi termékek	2	0	0	2
Művészeti és közösségi aktivitások intézményei, terei, eseményei	429	35	0	464
Sport- és szabadidő, utazás, egészség- és életmód tevékenységek intézményei, infrastruktúrája, közösségi terei	178	135	3	316
Vendéglátás, gasztronómia	274	63	164	501
Total	2257	318	181	2756
Összes esethez képest kifejezett %	81,9%	11,5%	6,6%	100,0%

Lakóingatlan-piaci elemzés

- Elemzést végezte: ELTINGA-Lokáció Kft.
- Kiemelt térségi lakóingatlan-piaci elemzések: 2014, 2016, 2018
- Egy térség ingatlanfogalmának mértéke és az ingatlanárak alakulása az egyik legfontosabb indikátora egy terület fejlettségi viszonyainak
- Ingatlanárak dinamikájának változása akár egy térség hanyatlását is előre vetítheti
- Hogy miért fontos? -> következő dia

Épített új lakások és üdülőegységek évenkénti száma a BKÜ parti és háttértelepülésein 2010 és 2021 között

(Forrás: KSH-TeIR)

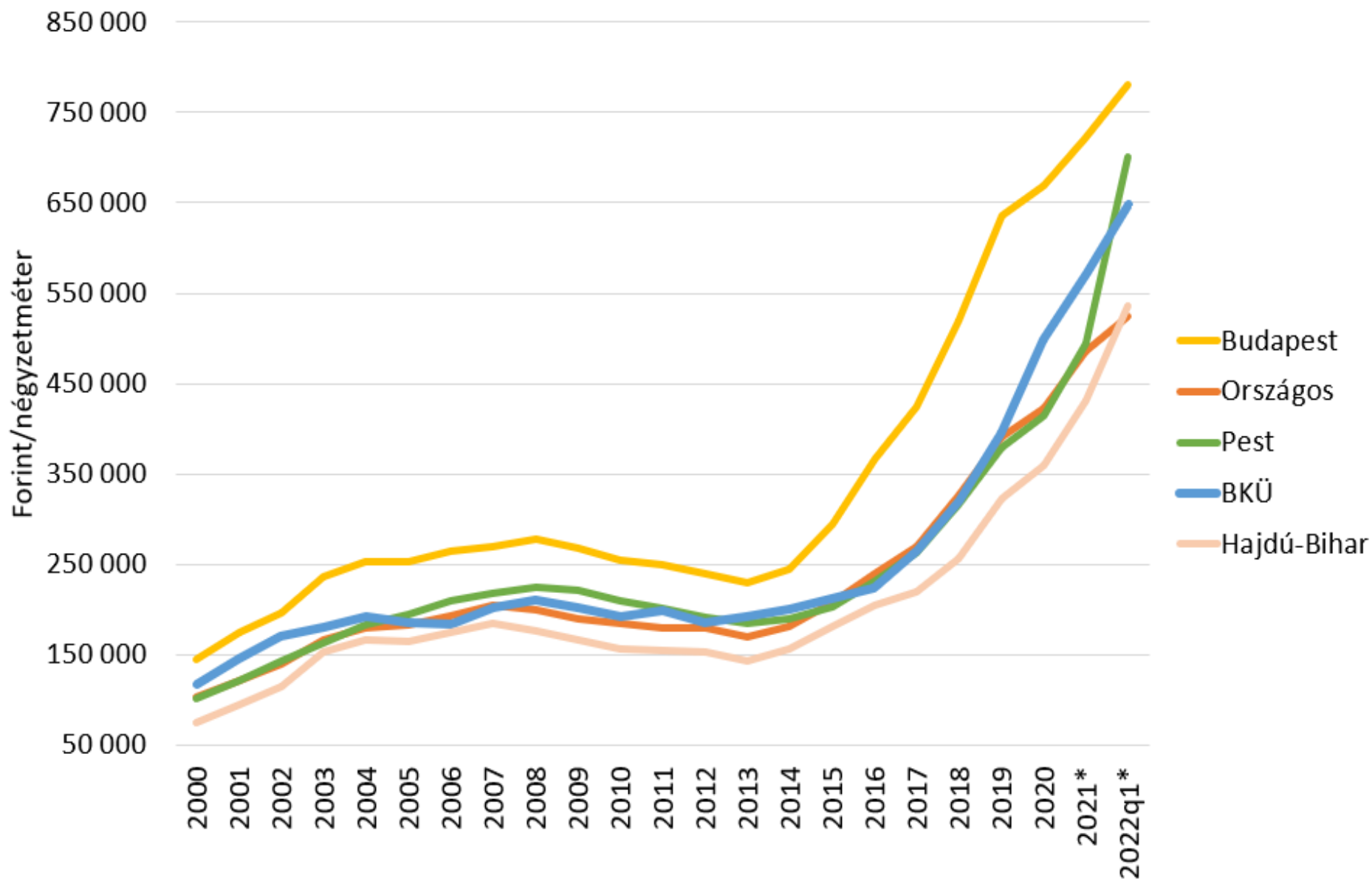

Néhány megállapítás az elemzésből

- „A 2021-es lakásállomány legnagyobb arányában Szántódon épültek otthonok (30%), a második helyre Balatonlelle került (17%), amit Balatongyörök és Zamárdi követett (13%). Ugyanezen időszak alatt a megújulási ráta országosan 2,2 százalékos volt, a szintén sok fejlesztésnek otthont adó Budapesten 2,8, Pest megyében pedig 4,5 százalékon alakult.”
- A BKÜ ingatlanpiacán a **pandémia alatt is töretlen drágulás**
- A balatoni drágulás ütemét csak az alacsony bázisról induló Tisza-tavi térség előzte meg 2019-2022 között
- **2014 – 2022 között 242%-os drágulás a parttól 1 percre eső sávban!**
- „Zártkerti” ingatlanok felértékelődése is megfigyelhető
- 2022 harmadik negyedében értékesítés alatt álló, **legalább 10 lakást tartalmazó projekteken több, mint 3300 lakás** található BKÜ településen.
- Egyes fejlesztésekben átlépte **a 2 millió forintot** az új lakások négyzetméterára
- Jellemző a **zöldterületi beépítés** az új építéseknel
- A fejlesztések használják a helyi infrastruktúrát, de túlnyomó többségük a helyi közösség számára kevés előnyt biztosít

Lakóingatlanok átlagos fajlagos árainak alakulása

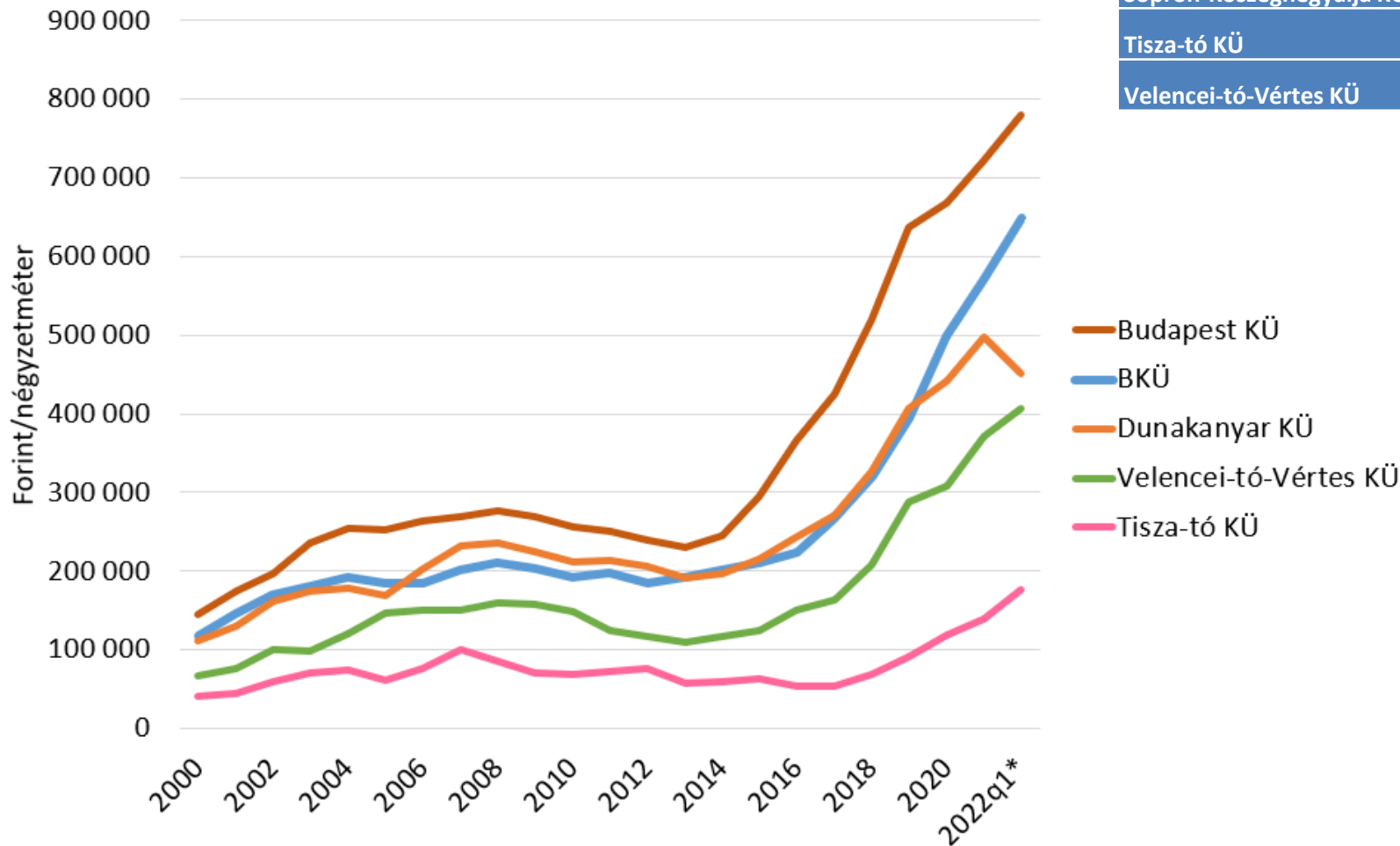

Lakások átlagos négyzetméter árai a kiemelt üdülőkörzetekben (2022q1).

Forrás: KSH

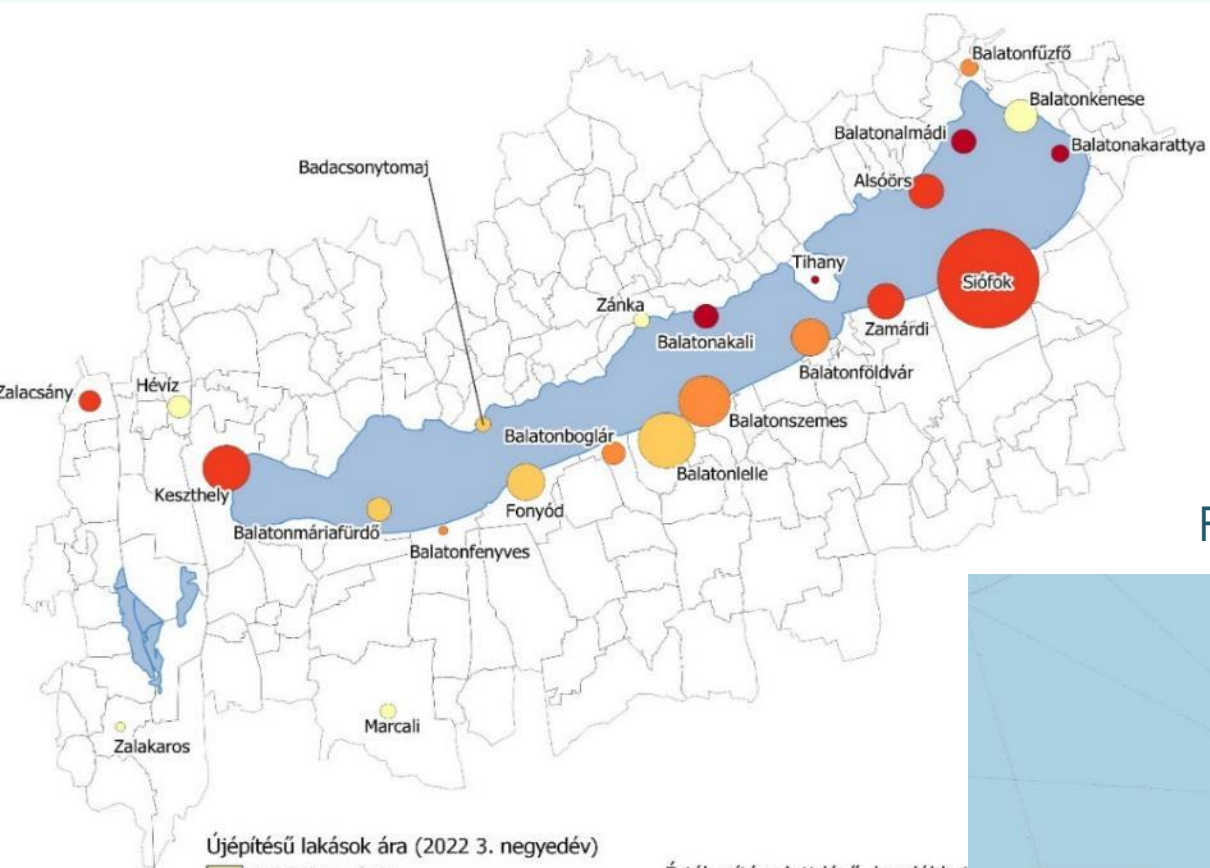
Üdülőkörzet	2022q1
Budapest KÜ	780 215
BKÜ	648 802
Dunakanyar KÜ	451 032
Mátra-Bükk KÜ	338 034
Mecsek és Villány KÜ	345 941
Sopron-Kőszeghegylja KÜ	470 167
Tisza-tó KÜ	176 318
Velencei-tó-Vértes KÜ	405 872

Lakóingatlanok átlagos fajlagos árainak alakulása

Az újépítésű lakások elhelyezkedése és a lakások fajlagos ára a BKÜ-ben 2022 harmadik negyedében

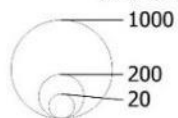
Forrás: Eltinga Vidéki Lakáspiaci Riport

Újépítésű lakások ára (2022. 3. negyedév)

- 1M Ft/nm alatt
- 1 - 1,4M Ft/nm
- 1,4 - 1,6M Ft/nm
- 1,6 - 1,8M Ft/nm
- 1,8M Ft/nm felett

Értékesítés alatt lévő, legalább 1 projektben épülő lakások száma

Újépítésű projektek nagysága és átlagos kínálati ára Siófokon 2022 3. negyedében.

Forrás: Eltinga Vidéki Lakáspiaci Riport

- Átlagos kínálati ár (2022q3)
- 1,3M Ft/nm alatt
 - 1,3 - 1,5M Ft/nm
 - 1,5 - 1,7M Ft/nm
 - 1,7 - 1,8M Ft/nm
 - 1,8M Ft/nm felett

- Projektek nagysága
Lakások száma
- 150
 - 100
 - 50

Lakossági vizsgálat I.

		Érvényes válaszok		Érvényes válaszokra vetített érvényesen válaszolók aránya
		Száma	Aránya	
Jellemzően milyen célból látogatja a Balaton partot? Több válasz is lehetséges!	Egyéb szabadidős tevékenység	596	40,4%	63,8%
	Strandolás	528	35,8%	56,5%
	Kerékpározás	160	10,8%	17,1%
	Munkája miatt	65	4,4%	7,0%
	Horgászat	55	3,7%	5,9%
	Kutyasétáltatás	53	3,6%	5,7%
	Vitorlázás	16	1,1%	1,7%
	Egyéb nem szabadidős tevékenység miatt (közvetlenül a parton lakik, gyermeke közvetlenül a parton lakik)	2	,1%	,2%
Total	1475	100,0%	157,9%	

Egyéb szabadidős tevékenység kapcsán említett tevékenységek:

magányos (egyedül tett), vagy családi-baráti séta, levegőzés, nézelődés, kirándulás kulturális programokon való részvétel, játszóterezés.

Lakossági vizsgálat II.

Mire a legbüszkébb Ön a Balatonnál? (első 10 leggyakoribb válasz)	Említések száma	Arány (%) az érvényes válaszokból
A balatoni táj szépsége, a balatoni környezet változatossága	296	41,7
A Balatonra magára (több esetben mint Magyar Tengerre) büszke	114	16,1
Természeti értékek, természeti adottságok, természeti kincsek	51	7,2
Balatoni hegyek, tanúhegyek, bazalthegyek	47	6,6
Balatoni kilátók, balatoni panoráma	18	2,5
Balatoni strandok	14	2,0
Tihany, Tihanyi-félsziget, Füredi-öböl	13	1,8
Közép-Európa legnagyobb tava	12	1,7
Mindenre büszke, ami a Balatonnál van	12	1,7
Kis-Balaton	9	1,3

Kérdőíves felmérés a középiskolások körében

1088 középiskolás (10.-11. évfolyamos) válaszadó által kitöltött kérdőíves felmérés a kiemelt térség középiskolaiban (2023 április)

Melyek azok az adottságok a Balaton környékén, amelyeket annyira pozitívnak tartasz, hogy miattuk szívesen választanád végleges lakóhelyül a Balaton térségét? (Több válasz is megjelölhető!)	Említések száma	Említések aránya az összes válaszemlítésből	Említések aránya az érvényesen válaszolók (947) közül
Barátok, ismerősök, család közelsége	610	20,6%	64,4%
Természeti adottságok, természetközelség	523	17,7%	55,2%
Szórakozási és kulturális lehetőség	370	12,5%	39,1%
Kellemes atmoszféra	289	9,8%	30,5%
Kedvező földrajzi pozíció Magyarországon	222	7,5%	23,4%
Kedvező turisztikai adottságok	219	7,4%	23,1%
Pozitív közhangulat	188	6,4%	19,9%
Kedvező munkalehetőségek	152	5,1%	16,1%
Kedvező lakhatási lehetőségek	119	4,0%	12,6%
Városiasodó Balaton-part	114	3,9%	12,0%
Kedvező közlekedési adottságok	73	2,5%	7,7%
Épített környezet, épített örökség	59	2,0%	6,2%
Egyéb	21	0,7%	2,2%
Total	2959	100,0%	n.r.

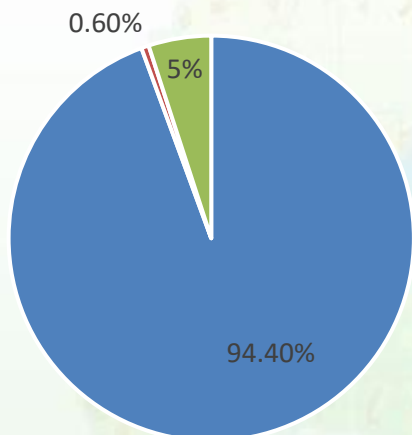
Önkormányzati vezetők körében végzett kérdőíves felmérés (2022 nyár)

Mind a 180 BKÜ településen lefolytatott kérdőíves vizsgálat eredményei alapján, válaszadók 94%-ban polgármesterek

A Balaton térségét fenyegető 5 legfontosabb, településvezetők által megfogalmazott környezeti-természeti kockázatok csoportosítása

Véleménye szerint melyek azok a környezeti-természeti kockázatok melyek a leginkább fenyegetik a Balaton térségét?

- Megnevez kockázatot, van ilyen típusú kockázat
- Nincsenek természeti-környezeti kockázatok
- Nem tudja, nem válaszol

Környezeti-természeti kockázat	Említések száma	%	A legfontosabb 5 kockázati tényező együttes említésaránya
Klíma változás, globális felmelegedés,, csapadékhiány, vízhiány, szárazodás, a talajvízszint kritikus csökkenése	69	40,6	85,3
Vízminőség és vízszint problémák a Balatonban, vízmegtartó képesség problémái, túl magas vagy túl alacsony vízszint, tápanyag túlterhelés, algásodás, iszaposodás, a Balatonba folyó vizek szennyeződése,	35	20,6	
Beépítettség növekedése , a térség túlhasználata, túlépítettség, település és tájképváltozás, szőlőterületek csökkenése	22	12,9	
Nádirtás, fakivágás, zöldfelület és erdőterület csökkenés	10	5,9	
Környezetszennyezés, környezetkárosítás, műtrágyázás, permetezés, vegyszerezés, növényvédő szerek túlhasználata	9	5,3	

A vízszintemelés társadalmi-gazdasági hatásai (2018-2019)

110 cm	120 cm
Szárazulatok kialakulása strandokon, algásodó, pangó vizek, kellemetlen szaghatások, negatív marketing!	Strandok, kempingek: elöntések, infrastruktúra és növényzet károsodása, késedelmes nyitás (gazdasági károk), megnövekedő fenntartási és karbantartási költségek
Hajó- és csónakkikötők használhatatlansága, zátonyok kialakulása, feliszapolódás, homokpadok	Partvédművek: alacsony szintezés, leromlott állag, elöntések, belvizes területek kialakulása, balesetveszély, jégkár
Szolgáltatók: forgalomcsökkenés, bevételkiesés	Csatornahálózat, csapadékvíz-elvezetés; telítődés, visszaduzzadás, infiltráció
Hordalék- és hulladékfelhalmozódás, tájlesztétikai romlás	Parti ingatlanok: elöntések, vízbetörések, épületkárok, magas talajvíz
Horgászat feltételeinek romlása	Partmenti közlekedési infrastruktúra károsodása

Feltárt problémák a korábbi és aktuális üzenvízszint kapcsán

Hosszútávú beavatkozási szükségletek költségigénye

Adatközlői kör	Fejlesztési igény
Önkormányzatok	66,73 Mrd Ft
Strandok	5,1 Mrd Ft
Kempingek	281,5 MFt
Kikötők	3,28 Mrd Ft
Összesen	75,4 Mrd Ft

A Balaton Fejlesztési Tanács tervezési feladatai

- térségfejlesztési tanács -

Jogforrás: 1996. évi XXI. Tv. a Területfejlesztésről és területrendezésről

Feladata: Területfejlesztési törvény 15.§ (2)

b) az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban **kidolgozza és a Kormánynak elfogadásra benyújtja a kiemelt térség területfejlesztési koncepcióját**, illetve – a kiemelt térség területrendezési tervének figyelembevételével – a kiemelt térség **területfejlesztési programját**,

A Kormány a 1685/2022. (XII.28.) határozatával elfogadta a kiemelt térség megújított, aktuális programozási ciklus fejlesztéseit megalapozni szándékozó Hosszútávú Fejlesztési Koncepcióját és 2021-2027-es programidőszakra szóló Területfejlesztési Programját (stratégia és operatív program).

Bár a határozat ebben a programciklusban forrásokat nem rendel a tervhez, azonban a Balaton Fejlesztési Tanács elkészítette és elfogadta a megvalósítást elősegíteni hivatott **végrehajtási tervet**.

Fejlesztési források

		TELJES ÖSSZEG BKÜ 2004-2023	%
1	NFT I	9 734 779 519	1,15
2	ÚMFT	89 504 546 397	10,59
3	ÚSZT	101 315 131 194	11,99
4	UMVP	27 405 332 182	3,24
5	Széchenyi 2020	471 122 577 691	55,73
6	VP 2020	73 174 970 652	8,66
7	MFP	15 808 974 739	1,87
8	MTÜ	34 702 510 997	4,11
9	BFT (2007-2021 között)	3 206 889 879	0,38
10	Széchenyi +	19 341 467 324	2,29
	SUM	845 317 180 574	100
	2004-2023	≈ 845 Mrd Ft	

2014-2020 uniós programozási időszak:

- Valós kiemelt térségi szerep a fejlesztéspolitikában
- **Egy főre jutó kifizetett támogatás az országos átlag 1,7-szerese**
- ERFA + ESZA: 471 Mrd Ft kifizetett támogatás
- EMVA: 73 mrd Ft kifizetés

Programfinanszírozás

- növekvő forrásösszegek -

1821/2015. (XI. 12.) Korm. Határozat a Balaton Területfejlesztési koncepció (2014–2030) és a Balaton Területfejlesztési Stratégiai Program elfogadásáról, valamint a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén a 2014–2020-as uniós és hazai forrásokból megvalósuló beruházásokról – (forráskoordináció: ME – BFT)

- 1.sz. melléklet: 4. Víztisztaság és biztonság/ A balatoni vízkészlet fenntartható gazdálkodásának, vízhasználatának javítása, a szükséges infrastrukturális feltételek biztosításával – 35 mrd Ft – KEHOP 1.

1861/2016. (XII. 27.) Korm. Határozat a Balaton kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról és a térségben megvalósítandó egyes fejlesztések megvalósításához szükséges források biztosításáról – (forráskoordináció: MTÜ)

- 2.sz. melléklet: 8. Közúti, vízi, légi közlekedési infrastruktúra és járműpark fejlesztése/ A balatoni vízkészlet fenntartható gazdálkodásának, vízhasználatának javítása, a szükséges infrastrukturális feltételek biztosításával – **41,5 mrd Ft** – Hazai forrásból, vizsgálendő az uniós többletkötelezettség vállalási keret alkalmazása

Vízpótlás vizsgálata a végrehajtási tervben

- elővigyázatosság elve - cselekedni

A kiemelt térség fokozottan kitett az **éghajlatváltozás** hatásainak. A Balaton **térség fő természeti értéke maga a víz**, turisztikai vonzereje mellett a természeti környezet és térség ökológiai rendszerének alapját képezi. A témával foglalkozó kutatók állásfoglalása szerint **a klímaváltozás kockázatai erőteljesen érinthetik nem csupán a Balaton-víz minőségét, hanem mennyiségét is**. A Balaton-víz társadalmi igényeket kielégítő jó minőségének és megfelelő mennyiségének biztosítása a klímaváltozás elleni küzdelem illetve az ahhoz történő alkalmazkodás egyik kiemelt, és már rövid távon is beavatkozásokat igénylő feladata.

VÍZÜGYI ÉS KÖZÜZEMI INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉSEK

Sorsz.	Projekt megnevezése	Beruházási költség, nettó Mrd Ft, becsl.	Projekt-gazda	Javasolt forrás
14.	Balaton vízpótlás tervezése	2 Mrd Ft	Térségi ágazati konzorcium	KEHOP Plusz, hazai forrás

Megér ennyit a Balaton!

(újra) Vizsgálendő vízpótlási lehetőségek (2002/2022)

- régi és új ismeretek alapján? -

„... A pannon-dombvidékeken ... a patakoknak még forrásvidékükön sincs nagy esésük. Sajátságos helyzeteket teremt ez az állapot. Zalaegerszeg alatt pl. a Principális-csatorna torkolatánál a folyó 130 m magasan jár. Ettől délre Nagykanizsa alatt, a Mura-torkolat 132 m, ide torkol a Principális-csatorna másik vége. A nyílegyenes völgy, melyen átvezet, középen, Nagykanizsa fölött, Zalaszentmihály és Pacsa közt mindössze 150 m magas. Északra is, délre is a széles völgy tehát innen mindössze 20 m-t esik és ha a zalaszentmihályi országút hídján állunk, itt is azt tapasztalhatjuk, hogy a töltések között áll a víz. /Kogutowicz Károly: Dunántúl és Kisalföld írásban és képben (Szeged, 1930)/

Tegyünk együtt a Balaton jövőjéért!

Balaton Fejlesztési Tanács
Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség

8600 Siófok, Batthyány u. 1.
Tel./Fax: +36 84 317 002
E-mail: bftkht@balatonregion.hu
website: www.balatonregion.hu